Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

20 juni 2024*

”Begäran om förhandsavgörande – Skydd för arbetstagares hälsa och säkerhet – Arbetstidens förläggning – Direktiv 2003/88/EG – Artikel 9.1 a – Skyldighet att genomföra hälsoundersökningar av nattarbetande – Arbetsgivaren har åsidosatt denna skyldighet – Rätt till skadestånd – Nödvändigt att kunna styrka att det föreligger en specifik skada”

I mål C-367/23,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Cour de cassation (Frankrike) genom beslut av den 7 juni 2023, som inkom till domstolen den 9 juni 2023, i målet

EA

mot

Artemis security SAS

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Prechal (referent), samt domarna F. Biltgen, N. Wahl, J. Passer och M.L. Arastey Sahún,

generaladvokat: T. Ćapeta,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– EA, genom L. Boré och G. Mégret, avocats,

– Artemis security SAS, genom J.-J. Gatineau, avocat,

– Frankrikes regering, genom M. de Lisi, B. Fodda och M. Raux, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: franska.

– Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av M.F. Severi, avvocato dello Stato,

– Europeiska kommissionen, genom F. Clotuche-Duvieusart och D. Recchia, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 9.1 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG av den 4 november 2003 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden (EUT L 299, 2003, s. 9).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan EA och Artemis security SAS (nedan kallat Artemis) angående en begäran från EA om ersättning för Artemis åsidosättande av arbetsgivarens skyldigheter att genomföra hälsunderundersökningar av nattarbetande.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Skälen 5 och 7–10 i direktiv 2003/88 har följande lydelse:

”(5) Alla arbetstagare bör ha lämpliga viloperioder. … För att trygga hälsa och säkerhet för arbetstagare inom gemenskapen måste arbetstagarna ges dygnsvila, veckovila och semester av en viss minsta längd samt tillräckliga raster. I detta sammanhang är det även nödvändigt att sätta en övre gräns för veckoarbetstiden.

…

(7) Forskningen har visat att människokroppen nattetid är känsligare för störningar och även för vissa betungande former av arbetsorganisation och att långa perioder av nattarbete kan vara hälsovådliga för arbetstagare och äventyra säkerheten på arbetsplatsen.

(8) Det finns ett behov av att begränsa arbetstidens längd vid perioder av nattarbete, inklusive övertid, och att se till att arbetsgivare som regelbundet sysselsätter nattarbetande anmäler det till de behöriga myndigheterna om dessa begär det.

(9) Det är viktigt att nattarbetande har rätt till en kostnadsfri hälsoundersökning innan de börjar anställningen och därefter till regelbundna hälsoundersökningar och att de snarast möjligt omplaceras till lämpligt dagarbete om de har problem med hälsan.

(10) Natt- och skiftarbetandes situation kräver att nivån på säkerhet och hälsoskydd anpassas till arbetets art och att skyddsåtgärder, förebyggande åtgärder och resurser är effektiva.”

4 I artikel 6 i direktivet, med rubriken ”Begränsning av veckoarbetstiden”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall, med beaktande av behovet av att skydda arbetstagares säkerhet och hälsa, vidta de åtgärder som behövs för att se till att

…

b) den genomsnittliga arbetstiden under varje sjudagarsperiod inklusive övertid inte överstiger 48 timmar.”

5 I artikel 8 i direktivet, med rubriken ”Nattarbetets längd”, föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som behövs för att se till att

a) den normala arbetstiden för nattarbetande inte överstiger ett genomsnitt av åtta timmar under varje 24-timmarsperiod,

b) nattarbetande vars arbete innebär särskilda risker eller stor fysisk eller mental ansträngning inte arbetar mer än åtta timmar inom en 24-timmarsperiod när de utför nattarbete.

För tillämpningen av b skall arbete som innebär särskilda risker eller stor fysisk eller mental ansträngning definieras genom nationell lagstiftning eller praxis eller genom kollektivavtal eller avtal mellan arbetsmarknadens parter, med hänsyn tagen till nattarbetets särskilda konsekvenser och risker.”

6 Artikel 9 i samma direktiv har rubriken ”Hälsoundersökning och omplacering av nattarbetande till dagarbete”. I punkt 1 i den artikeln föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som behövs för att se till att

a) nattarbetande har rätt till en kostnadsfri hälsoundersökning innan de börjar anställningen och därefter till regelbundna hälsoundersökningar,

b) nattarbetande som har hälsoproblem som kan visas bero på nattarbetet om det är möjligt omplaceras till lämpligt dagarbete.”

Fransk rätt

7 Artikel L. 3122–11 i code du travail (lagen om arbete) föreskriver följande:

”Varje nattarbetande ska få regelbunden individuell uppföljning av sitt hälsotillstånd på de villkor som anges i artikel L. 4624–1.”

8 I artikel L. 4624–1 i denna lag föreskrivs följande:

”Varje arbetstagare ska, som led i övervakningen av arbetstagarnas hälsotillstånd … få en individuell uppföljning av sitt hälsotillstånd av företagsläkaren och, under dennes överinseende, av annan läkare …, AT-läkare och sjuksköterska.

…

Varje nattarbetande har rätt till regelbunden uppföljning av sitt hälsotillstånd. Hur ofta uppföljningen ska ske ska fastställas av företagsläkaren med hänsyn till det aktuella arbetets särdrag och arbetstagarens hälsotillstånd, enligt de villkor som fastställs genom dekret av Conseil d'État."

9 I artikel R. 3122–11 i nämnda lag föreskrivs följande:

"Uppföljningen av nattarbetandes hälsotillstånd syftar bland annat till att göra det möjligt för företagsläkaren att bedöma de eventuella konsekvenserna av nattarbete för deras hälsa och säkerhet, särskilt på grund av förändringar i tidsschemat, och de eventuella konsekvenserna av nattarbetet för deras sociala liv."

10 Artikel R. 4624–11 i lagen om arbete har följande lydelse:

"Det informations- och förebyggande besök som arbetstagaren har rätt till är individuellt. Besöket har bland annat till syfte att

1° fråga den anställde om hans eller hennes hälsotillstånd,

2° informera den anställde om de eventuella risker som arbetet innebär,

3° öka den anställdes medvetenheten om vilka förebyggande åtgärder som bör vidtas,

4° fastställa om den anställdes hälsotillstånd eller de risker som vederbörande är utsatt för kräver en hänvisning till företagsläkaren,

5° informera den anställde om hur företagshälsovården följer upp vederbörandes hälsotillstånd och om möjligheten att när som helst, på egen begäran, få tid för ett besök hos företagsläkaren."

11 Artikel R. 4624–18 i denna lag har följande lydelse:

"Varje nattarbetande … ska ha rätt till ett informations- och förebyggande besök som utförs av sådan hälso- och sjukvårdspersonal som anges i artikel L. 4624–1 innan han eller hon tillträder tjänsten."

12 I artikel R. 3124–15 i denna lag föreskrivs följande:

"Ett åsidosättande av bestämmelserna om nattarbete i artiklarna L. 3122–1–L. 3122–24 … och i de dekret som antagits för tillämpningen av dessa bestämmelser leder till böter för förseelser i femte klassen, vilka påförs lika många gånger som det finns anställda som berörs av överträdelsen.

Återfall är straffbart enligt artiklarna 132–11 och 132–15 i strafflagen."

13 I artikel R. 4745–3 i samma lag föreskrivs följande:

"Ett åsidosättande av bestämmelserna om företagsläkarens uppgifter i artikel L. 4624–1 och i de dekret som antagits för tillämpningen av dessa bestämmelser leder till böter för förseelser i femte klassen."

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

14 Den 1 april 2017 anställdes EA av Artemis som medarbetare inom räddningstjänsten.

15 Genom ansökan av den 25 april 2019 väckte EA talan vid conseil de prud'hommes de Compiègne (Arbetsdomstolen i Compiègne, Frankrike) och yrkade att Artemis skulle förpliktas att säga upp anställningsavtalet och betala skadestånd till EA. Till stöd för sina yrkanden åberopade EA dels att Artemis ensidigt hade ändrat anställningsavtalet från dagarbete till nattarbete, dels att han inte hade erbjudits den förstärkta medicinska uppföljning som gäller vid nattarbete.

16 EA sades upp den 1 juli 2019.

17 I dom av den 4 december 2019 ogillade conseil de prud'hommes de Compiègne bland annat EA:s yrkande om skadestånd. Denna dom överklagades till cour d'appel d'Amiens (Appellationsdomstolen i Amiens, Frankrike), som genom dom av den 2 september 2021 fastställde underinstansens dom i denna del av domslutet, med motiveringen att EA inte hade visat att den skada som han påstod sig ha lidit till följd av avsaknaden av förstärkt medicinsk uppföljning vid nattarbete verkligen förelåg.

18 EA har till stöd för sitt överklagande av denna dom till Cour de cassation (Högsta domstolen, Frankrike) hävdat att enbart konstaterandet att skyddsbestämmelserna om förstärkt medicinsk uppföljning vid nattarbete inte har iakttagits ger den berörda arbetstagaren rätt till skadestånd och att cour d'appel d'Amiens (Appellationsdomstolen i Amiens), genom att ogilla hans skadeståndsyrkande, bland annat har åsidosatt artikel L. 3122–11 i lagen om arbete, jämförd med artikel 9 i direktiv 2003/88.

19 Cour de cassation (Högsta domstolen), som är den hänskjutande domstolen, har angett att enligt fast rättspraxis omfattas förekomsten av en skada och bedömningen av denna i princip av den exklusiva behörighet som tillkommer den domstol som ska pröva målet i sak. Cour de cassation (Högsta domstolen) har emellertid nyligen, med beaktande av de slutsatser som enligt denna domstol följer av domen av den 14 oktober 2010, Fuß (C-243/09, EU:C:2010:609), slagit fast att enbart konstaterandet att den genomsnittliga veckoarbetstiden enligt artikel 6 b i direktiv 2003/88 har överskridits ger arbetstagaren rätt till skadestånd, och detta med hänsyn dels till att denna unionsrättsliga bestämmelse har direkt effekt, dels till att ett sådant överskridande i kraft av själva sakförhållandet (*ipso facto*) skadar arbetstagarens hälsa.

20 Den hänskjutande domstolen frågar sig om ett likande synsätt ska gälla vid åsidosättande av artikel 9.1 a i direktiv 2003/88. Den hänskjutande domstolen erinrar härvidlag om att ordvalet i denna bestämmelse, jämförd med skälen 9 och 10 i detta direktiv, förefaller mindre precist än ordvalet i artikel 6 b i samma direktiv.

21 Mot denna bakgrund anser Cour de cassation (Högsta domstolen) att det är nödvändigt att fråga EU-domstolen huruvida artikel 9.1 a i direktiv 2003/88 ska anses ha direkt effekt. Enligt den hänskjutande domstolen skulle den nämligen, för det fall EU-domstolen skulle finna att så är fallet, med hänsyn till att direktiv saknar horisontell direkt effekt, kunna ställas inför en situation i vilken det var omöjligt att tolka artiklarna L. 3122–11, L. 4624–1 och R 4624–18 i lagen om arbete i överensstämmelse med direktiv 2003/88, då en sådan tolkning skulle vara *contra legem*.

22 Den hänskjutande domstolen anser vidare att det är nödvändigt att få vägledning från EU-domstolen huruvida enbart den omständigheten att arbetsgivaren inte har iakttagit de nationella bestämmelser som syftar till att säkerställa hälsoundersökning av nattarbetande i artikel 9.1 a i direktiv 2003/88 i sig ger rätt till ersättning, utan att det är nödvändigt att styrka att det föreligger en specifik skada för den berörda arbetstagaren till följd av denna underlåtenhet.

23 Mot denna bakgrund beslutade Cour de cassation (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Uppfyller artikel 9.1 a i direktiv [2003/88] villkoren för att ha direkt effekt och kan den åberopas av en arbetstagare i en tvist som rör honom eller henne?

2) Ska artikel 9.1 a i direktiv [2003/88] tolkas så, att den utgör hinder för nationell lagstiftning eller praxis enligt vilken det, för det fall de bestämmelser som antagits för att genomföra de åtgärder som är nödvändiga för den kostnadsfria hälsoundersökningen av arbetstagaren inte har iakttagits, krävs att det är styrkt att arbetstagaren har lidit skada till följd av åsidosättandet för att han eller hon ska ha rätt till ersättning?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den andra frågan

24 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan, som ska prövas först, för att få klarhet i huruvida artikel 9.1 a i direktiv 2003/88 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken den berörde nattarbetande – för det fall arbetsgivaren åsidosätter de nationella bestämmelser som genomför denna unionsrättsliga bestämmelse vilken föreskriver att nattarbetande har rätt till en kostnadsfri hälsoundersökning innan de börjar anställningen och därefter till regelbundna hälsoundersökningar – har rätt till ersättning för detta åsidosättande endast om vederbörande kan styrka den skada som han eller hon har åsamkats till följd av nämnda åsidosättande.

25 Domstolen erinrar om att det enligt fast rättspraxis i avsaknad av unionsrättsliga bestämmelser på området ankommer på varje medlemsstat att i sin rättsordning fastställa de processuella regler som gäller för talan som syftar till att säkerställa skyddet av enskildas rättigheter, enligt principen om processuell autonomi. Dessa regler får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som reglerar liknande nationella situationer (likvärdighetsprincipen) eller medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av unionsrätten (effektivitetsprincipen) (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 2023, Österreichische Post (Ideell skada till följd av behandling av personuppgifter), C-300/21, EU:C:2023:370, punkt 53 och där angiven rättspraxis).

26 Såsom domstolen redan har slagit fast innehåller direktiv 2003/88 varken någon bestämmelse om vilka sanktioner som ska tillämpas vid åsidosättande av de minimikrav som föreskrivs i direktivet eller någon särskild bestämmelse om skadestånd för skada som arbetstagarna eventuellt kan lida till följd av detta åsidosättande (dom av den 25 november 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, punkt 44).

27 I avsaknad av unionsbestämmelser som syftar till att fastställa regler om den eventuella ersättning som en arbetstagare som innehar nattarbete kan göra anspråk på för det fall arbetsgivaren åsidosätter de nationella bestämmelser om den hälsoundersökning som föreskrivs för att genomföra artikel 9.1 a i direktiv 2003/88, ankommer det på varje medlemsstat att i sin rättsordning fastställa villkoren för att väcka talan för att säkerställa skyddet av de rättigheter som enskilda har enligt denna bestämmelse och, i synnerhet, de kriterier under vilka en sådan arbetstagare kan erhålla skadestånd på grund av nämnda åsidosättande från arbetsgivaren, under förutsättning att likvärdighetsprincipen och effektivitetsprincipen iakttas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 2023, Österreichische Post (Ideell skada till följd av behandling av personuppgifter), C-300/21, EU:C:2023:370, punkt 54 och där angiven rättspraxis).

28 När det gäller likvärdighetsprincipen har domstolen i förevarande mål inte tagit del av några omständigheter som ger anledning att betvivla att den lagstiftning som är aktuell i det nationella målet är förenlig med denna princip, eftersom det enligt denna lagstiftning krävs att nattarbetaren, för att denne ska ha rätt till ersättning, måste styrka att han eller hon verkligen har lidit skada till följd av ett åsidosättande av de nationella bestämmelser genom vilka artikel 9.1 a i direktiv 2003/88 har genomförts.

29 När det gäller effektivitetsprincipen ankommer det slutligen på den hänskjutande domstolen, som är ensam behörig att bedöma de faktiska omständigheterna i målet, att fastställa huruvida de bestämmelser som föreskrivs i nationell rätt för ett eventuellt erkännande av en sådan rätt till ersättning, och i synnerhet den nationella bestämmelse som avser att styrka den skada som lidits, som nämns i föregående punkt, i praktiken inte gör det omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av artikel 9.1 a i direktiv 2003/88 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 2023, Österreichische Post (Ideell skada till följd av behandling av personuppgifter), C-300/21, EU:C:2023:370, punkt 56).

30 EU-domstolen är nämligen enligt artikel 267 FEUF inte behörig att tillämpa unionsbestämmelserna på ett visst fall, utan är endast behörig att uttala sig om tolkningen av fördragen och de rättsakter som beslutats av Europeiska unionens institutioner. Enligt fast rättspraxis kan EU-domstolen emellertid, inom ramen för det samarbete mellan domstolar som har inrättats genom artikel 267 FEUF, med utgångspunkt i handlingarna i målet tillhandahålla den nationella domstolen de uppgifter om unionsrättens tolkning som den kan behöva för att bedöma verkningarna av en viss unionsbestämmelse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 maj 2023, Inspecția Judiciară, C-817/21, EU:C:2023:391, punkt 58 och där angiven rättspraxis).

31 I förevarande fall ska det inledningsvis påpekas att om en arbetsgivare åsidosätter sina skyldigheter att tillhandahålla sådana hälsoundersökningar som föreskrivs i artikel 9.1 a i direktiv 2003/88, vilka, såsom framgår av de bestämmelser i lagen om arbete som återges i punkterna 7–10 ovan, har införlivats med nationell rätt, ska den berörda arbetstagaren kunna kräva att arbetsgivaren fullgör dessa skyldigheter, i förekommande fall genom att vända sig till den nationella myndighet som är behörig att kontrollera att dessa skyldigheter iakttas eller, vid behov, genom att kräva ett korrekt fullgörande av dessa skyldigheter vid behöriga domstolar i enlighet med de krav som följer av artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Utövandet av den rätt till ett effektivt domstolsskydd som den sistnämnda bestämmelsen garanterar var och en vars unionsrättsligt garanterade rättigheter har kränkts, kan således bidra till att säkerställa effektiviteten av den rätt till hälsoundersökning som nattarbetande åtnjuter enligt artikel 9.1 a i direktiv 2003/88.

32 Vidare, för att säkerställa en sådan effektivitet, bidrar den omständigheten att en nattarbetande vid arbetsgivarens åsidosättande av de skyldigheter som föreskrivs i artikel 9.1 a i direktiv 2003/88 kan få en adekvat ersättning som måste ge full kompensation för den skada som åsidosättandet faktiskt har orsakat (se, för ett likande resonemang, dom av den 13 juli 2006, Manfredi m.fl., C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, punkt 95, och dom av den 14 september 2023, TGSS (Nekat moderskapstillägg), C-113/22, EU:C:2023:665, punkt 50 och där angiven rättspraxis).

33 Rätten för arbetstagaren att begära skadestånd stärker nämligen den ändamålsenliga verkan av de skyddsregler som föreskrivs i artikel 9.1 a och är ägnade att avskräcka från att dessa beteenden upprepas (se, analogt, dom av den 4 maj 2023, Österreichische Post (Ideell skada till följd av behandling av personuppgifter), C-300/21, EU:C:2023:370, punkt 40). Det bör också klargöras att ett skadestånd till den skadelidande vilket täcker hela den skada som lidits, enligt villkor som medlemsstaterna ska fastställa, är ägnat att säkerställa en effektiv kompensation eller ersättning för skadan på ett sätt som är avskräckande och proportionerligt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 september 2023, TGSS (Nekat moderskapstillägg), C-113/22, EU:C:2023:665, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

34 Det ska däremot erinras om att unionsrätten inte hindrar nationella domstolar från att övervaka att skyddet för de rättigheter som unionsrätten ger inte leder till en obehörig vinst för rättighetsinnehavarna (se, för ett likande resonemang, dom av den 13 juli 2006, Manfredi m.fl., C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, punkt 94 och där angiven rättspraxis).

35 Med beaktande av den kompensatoriska mekanismen av rätten till ersättning som i förevarande fall föreskrivs enligt tillämplig nationell rätt, är det tillräckligt att fullt ut kompensera för den skada som faktiskt vållats för att uppnå de syften som anges i punkt 33 ovan, utan att arbetsgivaren ska utge skadestånd med bestraffande verkan (se, för ett likande resonemang, dom av den 17 december 2015, Arjona Camacho, C-407/14, EU:C:2015:831, punkt 37, och dom av den 4 maj 2023, Österreichische Post (Ideell skada till följd av behandling av personuppgifter), C-300/21, EU:C:2023:370, punkt 58).

36 Domstolen erinrar slutligen om, med avseende på sistnämnda aspekt, att tillämplig nationell rätt – såsom framgår av punkterna 12 och 13 ovan och såsom den franska och den italienska regeringen samt Europeiska kommissionen har påpekat – innehåller specifika regler som gör det möjligt att ålägga böter för det fall arbetsgivaren åsidosätter de nationella bestämmelser genom vilka artikel 9.1 a i direktiv 2003/88 har införlivats. Dessa specifika bestämmelser bidrar i sin tur till att säkerställa effektiviteten av den rätt till hälsoundersökning som nattarbetande åtnjuter enligt nämnda bestämmelse. Sådana regler, som huvudsakligen har ett bestraffande syfte, är inte beroende av förekomsten av en skada. Även om sådana straffbestämmelser och bestämmelser om ansvar i avtalsförhållanden eller skadestånd utanför avtalsförhållanden, såsom de som är i fråga i det nationella målet, kompletterar varandra genom att båda uppmuntrar till att nämnda unionsrättsliga bestämmelse iakttas, har de icke desto mindre helt olika funktioner (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 2023, Österreichische Post (Ideell skada till följd av behandling av personuppgifter), C-300/21, EU:C:2023:370, punkt 40).

37 Mot bakgrund av det ovan anförda, och med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövning, framgår det inte att en sådan nationell lagstiftning som den som är i fråga i det nationella målet kan inverka menligt på effektiviteten av de rättigheter som följer av artikel 9.1 a i direktiv 2003/88.

38 Såsom den hänskjutande domstolen har erinrat om fann EU-domstolen visserligen, i punkt 54 i domen av den 14 oktober 2010, Fuß (C-243/09, EU:C:2010:609), att med hänsyn till det mål som eftersträvas med direktiv 2003/88, nämligen att säkerställa arbetstagarnas säkerhet och hälsa genom att ha en tillräcklig vilotid, ansåg unionslagstiftaren att ett överskridande av den begränsning av den genomsnittliga veckoarbetstiden som föreskrivs i artikel 6 b i direktivet, genom att frånta arbetstagaren en sådan vila, i sig orsakar arbetstagaren skada, eftersom detta äventyrar arbetstagarens säkerhet och hälsa. I punkt 59 i domen av den 25 november 2010, Fuß (C-429/09, EU:C:2010:717), hänvisade domstolen på samma sätt till den skada som arbetstagaren lidit till följd av förlusten av den vilotid han eller hon skulle ha haft om den högsta tillåtna veckoarbetstid som föreskrivs i denna bestämmelse hade respekterats.

39 Sådana överväganden kan emellertid inte överföras på den skyldighet till medicinsk uppföljning som föreskrivs i artikel 9.1 a i direktiv 2003/88.

40 Medan det i skäl 5 i direktiv 2003/88 anges att alla arbetstagare ”bör ha lämpliga viloperioder” och att det i skälen 7 och 8 i direktivet bland annat anges att ”forskningen har visat … att långa perioder av nattarbete kan vara hälsovådliga för arbetstagare” och att ”[d]et finns ett behov att begränsa arbetstidens längd vid nattarbete”, anges i skäl 9 i direktivet att det är viktigt att nattarbetande har rätt till en ”kostnadsfri hälsoundersökning” innan de börjar anställningen och därefter till regelbundna hälsoundersökningar och att de, ”om de har problem med hälsan”, ”snarast möjligt” omplaceras till lämpligt dagarbete.

41 Såsom kommissionen med rätta har gjort gällande är syftet med de hälsoundersökningar som föreskrivs i artikel 9.1 a i direktiv 2003/88, med hänsyn till att nattarbete är mer krävande och de särskilda hälsorisker som är förenade med detta arbete, att försäkra sig om att en arbetstagare är och förblir lämpad att utföra sådant arbete, att i god tid upptäcka en eventuell sjukdom, behandla den och att förhindra att den förvärras, bland annat genom att främja arbetstagarens omplacering till dagarbete.

42 Till skillnad från de krav som, i fråga om arbetstidens längd, följer av artikel 6 b och artikel 8 i direktiv 2003/88, vars åsidosättande redan av denna omständighet vållar den berörda arbetstagaren skada, eftersom dennes hälsa skadas genom att arbetstagaren berövas den vilotid som han eller hon borde ha åtnjutit eller genom att alltför många arbetstimmar nattetid påförs, medför avsaknaden av läkarbesök innan arbetstagaren påbörjar en anställning med tjänstgöring nattetid och regelbunden medicinsk uppföljning som föreskrivs i artikel 9.1 a i direktivet vid sådant arbete följaktligen inte nödvändigtvis att den berörda arbetstagarens hälsa skadas eller att denne följaktligen lider en ersättningsgill skada. Den eventuella uppkomsten av en sådan skada beror nämligen bland annat på den individuella hälsosituationen för varje arbetstagare och hur denna hälsosituation konkret utvecklas. Såsom domstolen redan har slagit fast kan arbetsuppgifter som utförs nattetid skilja sig åt i fråga om svårighet och stress (dom av den 24 februari 2022, Glavna direktsia ”Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto”, C-262/20, EU:C:2022:117, punkt 52).

43 Mot denna bakgrund ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 9.1 a i direktiv 2003/88 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken en berörd nattarbetande – för det fall arbetsgivaren åsidosätter de nationella bestämmelser som genomför denna unionsrättsliga bestämmelse vilken föreskriver att nattarbetande har rätt till en kostnadsfri hälsoundersökning innan de börjar anställningen och därefter till regelbundna hälsoundersökningar – har rätt till ersättning för detta åsidosättande endast om vederbörande kan styrka den skada som han eller hon har åsamkats till följd av nämnda åsidosättande.

Den första frågan

44 Med hänsyn till svaret på den andra frågan och eftersom det inte finns någon uppenbar motsättning mellan artikel 9.1 a i direktiv 2003/88 och den nationella lagstiftning som är tillämplig i det nationella målet, saknas det anledning att pröva den första frågan.

Rättegångskostnader

45 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Artikel 9.1 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/88/EG av den 4 november 2003 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden

ska tolkas så,

att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken den berörda nattarbetande – för det fall arbetsgivaren åsidosätter de nationella bestämmelser som genomför denna unionsrättsliga bestämmelse vilken föreskriver att nattarbetande har rätt till en kostnadsfri hälsoundersökning innan de börjar anställningen och därefter till regelbundna hälsokontroller – har rätt till ersättning för detta åsidosättande endast om vederbörande kan styrka den skada som han eller hon har åsamkats till följd av nämnda åsidosättande.

Underskrifter